

Torah from Around the World

De ultieme religieuze uitdaging is Gods beeld en gelijkenis te zien in iemand die niet op ons lijkt.

Rabbin Jonathan Sacks z"l

Sjabbat 13 februari 2021 / 1 Adar 5781, Sjabbat Sjekaliem, Misjpatiem, Sjemot/Exodus 21:1 - 24:18

Tanach blz. 151 - 159

2de sefer: Beresjiet 1: 14 - 19

Tanach blz. 3 - 4

3de sefer: Sjemot 30: 11 - 16

Tanach blz. 172

Haftara: II Melachiem/II Koningen 12: 1 - 17

Tanach blz. 762 - 763

Vertaler: Benjamin Cohen

Commentaar: **Rabbin Sarah Bassin** is als rabbijn verbonden aan Temple Emanuel of Beverly Hills, in Beverly Hills, Californië, en voormalig directeur en bestuurslid van 'NewGround: A Muslim-Jewish Partnership for Change'.

Oorspronkelijke Engelse tekst: <https://reformjudaism.org/learning/torah-study/torah-commentary/learning-imperfection-religion>

Leren van de imperfectie van religie

- Religie is de bron van de meeste gruweldaden in de wereld.
- Religie maakt ons betere mensen.

Tja, welke van de twee zal het zijn? Je kunt naar bijna iedere heilige tekst in elke traditie kijken en precies die passages vinden die geweld goedkeuren en zelfs aanmoedigen. En je kunt óók teksten vinden die ons overtuigen anderen te helpen en met meer mededogen te leven. Religieuze apologeten beweren vaak dat teksten van geweld niet bestaan. Nieuwe atheïsten¹ beweren dat juist vaak over teksten van mededogen.

Het wordt moeilijker om de ene of de andere soort tekst te negeren wanneer ze naast elkaar staan. Zo vinden we voorbeelden van zowel teksten over geweld als teksten over mededogen in het Tora-gedeelte Misjpatiem van deze week. Aan de ene kant wordt ons opgedragen de vreemdeling niet te mishandelen of te bespotten (Exodus 22:20). Aan de andere kant wordt ons verteld dat God de inwoners van het Beloofde Land beetje bij beetje zal verdrijven (Exodus 23:30). (Later in de Tora is het verhaal een beetje gewijzigd, in die zin dat *wij* het zijn die daadwerkelijk zullen verdrijven. Desalniettemin is het punt gemaakt: de andere volkeren moeten vertrekken).

Houd van de vreemdeling. Dood de volkeren. Sidra Misjpatiem herinnert ons eraan dat onze traditie niet zo netjes is als we zouden willen. Maar voordat we ontmoedigd raken over het feit dat dit religie grotendeels nutteloos maakt, ligt er misschien een diepere waarheid in deze tegenstelling verborgen.

Als ons wordt gezegd de vreemdeling geen kwaad te doen, dan hebben we het over één persoon. We moeten op één persoon letten. Dat klinkt toch prima? We hebben het vermogen om medeleven te hebben met een enkel individu. We kunnen deze persoon tenslotte leren kennen. Een persoon heeft een gezicht en een verhaal. Misschien heeft die persoon onderweg wat misstappen gemaakt, maar hij of zij heeft een goede ziel. Een enkele persoon is tenslotte complex.

Een groep mensen is echter gemakkelijker af te schrijven. *Die* groep mensen is gewelddadig. *Die* groep mensen is lui. *Die* groep mensen is goed in rekenen. *Die* groep mensen is ... (vul maar in).

Wanneer we oog in oog komen te staan met een enkel persoon, kunnen we al zijn of haar complexiteit in ons opnemen. Wanneer we met een groep worden geconfronteerd, wordt ons

vermogen tot mededogen overbelast en vertrouwen we op het deel van onze hersenen dat vereenvoudigt en categoriseert. We zien misschien een groep, maar we zien geen individuele mensen.

Een persoon is een verhaal. Mensen zijn statistieken.

Sidra Misjpatiem stelt ons voor een keuze: zullen we mensen zien als de vreemdeling die we verplicht zijn te beschermen, of zullen we ze groeperen en zien als een collectief waarvan we ons ter bescherming mogen afscheiden?

Beide impulsen bestaan. Beide dienen een doel. In een open en pluralistische samenleving geven we misschien de voorkeur aan de retoriek van de vreemdeling boven de retoriek van het wegvagen van de andere volkeren, maar we kunnen onze behoefte aan veiligheid niet negeren. Als we sommige behoudende tendensen niet omarmen, maken we onszelf kwetsbaar voor aanvallen. Het is een trieste waarheid die ons volk maar al te goed kent.

Maar als behoud de totaliteit van onze identiteit wordt, wat behouden we dan eigenlijk?

Door deze twee geboden - om voor de vreemdeling te zorgen én andere volkeren te vernietigen - zo dicht bij elkaar te plaatsen, erkent onze traditie haar eigen tegenstrijdigheden.

Het is te simpel om te beweren dat religie alles te maken heeft met mededogen (zoals de apologeten beweren) of dat religie de belangrijkste reden voor het kwaad is (zoals de tegenstanders doen). Deze extremen missen het punt waar het om gaat.

In de meeste gevallen hebben we geen religie nodig om ons te vertellen wat goed en wat kwaad is. We kennen allemaal genoeg seculiere humanisten die God niet nodig hebben om een moreel leven te leiden.

In plaats daarvan zou ik willen zeggen dat religie in het algemeen (en jodendom in het bijzonder) ons de context biedt om met onze eigen impulsen te worstelen. Het stelt ons in staat onze onderbuikgevoelens te beheersen - om ervoor te zorgen dat die ons niet misleiden in een steeds complexere wereld.

Het jodendom geeft ons de mogelijkheid om onszelf te toetsen aan millennia van traditie. Soms streven we ernaar om beter te zijn dan onze voorouders, soms hebben we moeite om bij te blijven.

Onze Tora dient niet zozeer als een handleiding, maar meer als een spiegel. We voelen ons gedwongen om naar onszelf te kijken in de context van een lang gesprek en om te peilen hoe onze stem niet alleen vandaag, maar ook generaties later nog zal worden gehoord.

Door ons tegenstrijdige morele leringen te geven, dwingt sidra Misjpatiem ons om onszelf een spiegel voor te houden en niet alleen te vragen hoe we ons willen verhouden tot vreemdelingen, maar ook wie we zelf willen zijn. Willen we ze behandelen (zoals ons wordt opgedragen) als de vreemdeling en ze met mededogen tegemoetkomen? Is het verstandiger om ze als gevaarlijk volk te zien en in de verdediging te gaan? Kan ik iets leren van de wijzen die mij voorgingen? Of lijkt hun perspectief te beperkt om behulpzaam te zijn?

De antwoorden zijn niet gemakkelijk omdat de vragen niet gemakkelijk zijn. Maar in plaats van onszelf te feliciteren met de eerste de beste beslissing die onze onderbuik neemt, zou het misschien geen kwaad kunnen onszelf een spiegel voor te houden en met traditie om te gaan als een kans om echt naar onszelf te kijken. Geen enkele religie is perfect. Maar religie kan buitengewoon effectief zijn als we eraan moeten worden herinnerd dat wij óók niet perfect zijn.

¹: Opmerking: ik plaats 'nieuwe atheïsten' in een heel andere categorie dan de overgrote meerderheid van seculiere humanisten die eenvoudigweg hun spiritualiteit en moraliteit vinden zonder de behoefte aan het concept van God. In mijn gedachten belichamen nieuwe atheïsten precies hetzelfde soort simplistisch fundamentalisme als waar ze in bestaande religie tegen te keer gaan.